

InoTech

NAUJIENLAIŠKIS INOVATYVIAM VERSLUI

2013 m. Nr. 5–6

MANO IDĖJA – MANO TURTAS

Visos gamybos priemonės ir turimi resursai bus beverčiai, jei nebus idėjos, kaip panaudoti visą savo turimą turtą ir galimybes. Todėl suvokiant idėjų reikšmę, nemažiau svarbu apsaugoti intelektinę nuosavybę, kuri apima prekių ženklus, autorines teises, dizainą, ar išradimų patentus technologijų srityje.

Kvietimas teikti paraiškas intelektinei nuosavybei apsaugoti

Kaip ir ankstesniais metais, taip ir šiemet, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA), balandžio–gegužės mėn. skelbia kvietimą pramoninės nuosavybės teisių apsaugos projektams finansuoti. Mokslininkai, tyrėjai, įmonių darbuotojai raginami pasirūpinti savo idėjų apsauga. Paraiškas gali teikti įmonės, mokslo ir studijų institucijos.

Pagal MITA skelbiamą kvietimą gali būti apmokėtos tiek Europos patento arba patento, išduoto tarptautinės patento paraiškos pagrindu, gavimo išlaidos, tiek išlaidos, susijusios su Bendrijos dizaino arba tarptautinės dizaino registracijos liudijimo gavimu. Planuojama, kad tinkamos bus išlaidos, patirtos ne anksčiau kaip 2011 m., o apmokama net iki 95 proc. projekto išlaidų. Iš viso šiems projektams vykdyti numatoma skirti iki 830 tūkst. litų paramos.

2012 metais buvo gautos 92 paraiškos. Bendra projektams vykdyti skirta valstybės paramos suma sudarė 1 mln. 222 tūkst. Lt. 86 projektams

buvo skirtas finansavimas – 56 išradimų patentavimo bei 30 dizaino registravimo. Vidutinė skiriamos paramos suma išradimams patentuoti sudarė 20 tūkstančius litų, o dizainui – 3 tūkstančiai litų. Pažymėtina, kad didžiąją projektų dalį sudarė įmonių vykdomi projektai (78).

Tad įmonės, tyrėjai, mokslininkai turėtų su skubti teikti paraiškas iki 2013 metų spalio mėnesio. Paraiškos bus priimanamos MITA, adresu A. Goštauto g. 12-219, LT-01108 Vilnius. Kontaktai pasiteirauti: tel. (8 5) 212 7434, el. paštu ricardas.valanciauskas@mita.lt, laurynas.ladieta@mita.lt

KĄ BŪTINA ŽINOTI APIE PATENTO APSAUGĄ

Kas yra patentas?

Patentas – išradimų teisinės apsaugos forma. Tai yra mainai tarp visuomenės ir išradėjo, kuriais išradėjas, atskleisdamas išradimą, gauna iš visuomenės riboto laikotarpio (paprastai 20 metų nuo patento paraiškos padavimo datos, jeigu laiku sumokami nustatyti metiniai palaikymo mokesčiai) monopolį (išskirtines teises) komercinės naudos gavimui. Tokiu būdu skatinamas informacijos sklaidimas visuomenėje, atlyginant išradėjams už jų pastangas skatinant inovacijų plėtrą. Ribotas patento saugojimas atitinka visuomenės interesus ir skatina išradėją arba patento savininką (jei šis nesutampa su išradėju) kuo greičiau realizuoti (komercinti) išradimus.

Kalbant apie patentus, būtina nurodyti, kas laikytina patentavimo objektu, t. y. išradimu. Išradimas paprastai apibrėžiamas kaip naujas specifinis techninės problemos sprendimo būdas, sukuriamas, kaip žmogaus intelektualinės veiklos rezultatas. Jis gali

būti susijęs su visiškai naujo įrenginio, produkto, metodo ar proceso sukūrimu arba paprasčiausiai su jau žinomo produkto ar proceso patobuliniu.

Išradimas yra patentabilus, t. y. gali būti patentuojamas, tik tuo atveju, jeigu jis atitinka tris kriterijus:

- ▶ yra naujas, t. y. nežinomas technikos lygiu (technikos lygiu laikoma visa, kas iki patento paraiškos padavimo datos buvo viešai skelbta arba naudota Lietuvos Respublikoje ir užsienyje);
- ▶ atitinka išradimo lygį – laikoma, kad išradimas atitinka išradimo lygį, jeigu jis pagal technikos lygį nėra akivaizdus atitinkamos srities specialistui;
- ▶ turi pramoninį pritaikomumą, t. y. išradimą galima pagaminti ar panaudoti pramonėje, žemės ūkyje, sveikatos apsaugos ar kitose srityse.

Kodėl verta patentuoti?

Valstybė suteikia patento savininkui išskirtinę teisę užkirsti kelią ir neleisti kitiems gaminti, naudoti, siūlyti parduoti, parduoti ar importuoti produktą ar procesą, kurių pagrindas yra patentuotas išradimas. Patentas leidžia jį turinčiai įmonei ne tik įgyti išimtinę teisę išleisti naują produktą ar procesą į rinką, taip sukuriant stiprią poziciją rinkoje, bet ir gauti papildomas pajamas iš licencijavimo ar patento perleidimo. Patentas – stiprus ginklas versle, siekiant įgyti pranašumą prieš konkurentus, nes jis:

- ▶ padeda susigrąžinti investicijas, skirtas moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai (įmonei atsiranda daugiau užtikrintumo, kad patentavus išradimą jam sukurti skirtas laikas ir lėšos atneš grąžą ir nevirs nesąžiningų verslininkų, linkusių imituoti ir klastoti grobiu, o susidūrus su nesąžiningais kitų įmonių veiksmais, patento dėka bus sudaryta galimybė imtis sėkmingų teisinių veiksmų prieš produktų klastotojus ir imitatorius);
- ▶ sudaro prielaidas efektyviam lėšų pritraukimui. Investuotojai vertina užtikrintumą, kurį suteikia išradimo patentas;

- ▶ gali apsunkinti galimybę konkurentams patekti į įmonei priklausančią rinkos dalį;
- ▶ įgalina įmonę gauti papildomų pajamų iš licencijavimo (būdama patento savininke įmonė gali suteikti licenciją (leidimą) kitiems asmenims atlikti tam tikrus veiksmus, susijusius su išradimo panaudojimu, už vienkartinį mokestį ir (arba) už periodiškai mokamus atlyginimus) ar patento perleidimo;
- ▶ suteikia galimybę derėtis su kitomis įmonėmis dėl abipusio licencijavimo – viena įmonė gali siūlyti kitai įmonei naudotis jos patentuotu išradimu, su sąlyga, kad ši suteiks leidimą naudotis jos patentuotu pramoninės nuosavybės objektu;
- ▶ prisideda prie gero įmonės įvaizdžio kūrimo – verslo partneriai, investuotojai, akcininkai ir vartotojai gali įmonei priklausančius patentus vertinti kaip aukštą įmonės darbuotojų ir technologinių pajėgumų lygį.

Kartu patentas yra puikus įrankis išradėjui, nenorinčiam savarankiškai komercinti išradimo, bet iš savo išradimo gauti finansinės naudos, parduodant patentą arba sudarant licencines

sutartis ir perduodant dalį ar visas teises į patentą įmonėms, kurios nori naudoti patentuotą išradimą, gamindamos prekes ar teikdamos paslaugas.

Verslininkas ar mokslininkas, mokėdamas naudotis patentų duomenų bazėmis, gali gauti informacijos apie esamus ir būsimus konkurentų mokslinius tyrimus, esamas kryptis konkrečioje technikos srityje, licencijuojamas technologijas, potencialius tiekėjus, verslo partnerius arba mokslininkus bei tyrėjus, galimas verslo nišas vietinėse ir užsienio rinkose, tiesiogiai susijusius patentus, kurių galiojimas baigėsi, ir technologijas, apie kurias buvo viešai paskelbta, galimus naujus išradimus, kurie remiasi esančiomis technologijomis. Taigi kiekvienai inovatyviai įmonei ir mokslininkui, kuriančiam išradimus, būtina išmanyti patentų sistemą, siekiant:

- ▶ išvengti neteisėto kitiems subjektams priklausančių patentuotų išradimų panaudojimo;
- ▶ maksimalios naudos iš savo inovacijų;
- ▶ bendradarbiavimo su kitais patentų savininkais.

Kokie būna patentai?

Patentui būdingas teritoriškumas, t. y. jis galioja tik tose šalyse, kuriose yra suteikta patentinė apsauga. Lietuvos Respublikoje yra trys išradimų apsaugos keliai:

- ▶ nacionalinis – pagal Lietuvos Respublikos patentų įstatymą paraiška paduodama Valstybiniam patentų biurui, kuris atlieka neesminę išradimo ekspertizę ir pagal jos rezultatus išduoda patentą. Toks patentas galioja tik Lietuvos Respublikoje;

- ▶ tarptautinis – pagal Patentinės kooperacijos sutartį paraiška paduodama Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Tarptautiniam biurui. Praėjus tarptautinę ir nacionalinę išradimo patentavimo procedūras, pasirinktose valstybėse išduodami nacionaliniai patentai ir teisės į išradimą ginamos pagal tų valstybių nacionalinius patentų įstatymus;

- ▶ regioninis – pagal Europos patentų konvenciją (EPK) paraiška paduodama Europos patentų tarnybai, kuri atlieka išradimo ekspertizę ir išduoda Europos patentą. Europos patentas galioja tose EPK valstybėse, kuriose apsaugos siekia patentą savininkas, ir kurios pripažįsta jo galiojimą savininkui įvykdžius nustatytus nacionalinius reikalavimus. Patentą savininko teisės ginamos pagal EPK ir nacionalinius patentų įstatymus.

Išradimo autoriui kiekvienu atveju reikia įvertinti, ar siekiant apsaugoti jo technologinį sprendimą būtina tai daryti renkantis patentavimo kelią. Vien tik faktas, kad technologinė idėja yra nauja, dar nereiškia, jog ji atneš komercinę sėkmę. Patentas – nėra vienintelė naujo įrenginio, produkto, metodo ar proceso arba jau žinomo produkto ar proceso patobulinimo apsaugos priemonė. Išradimas gali būti apsaugotas kaip komercinė paslaptis, kai kuriais atvejais galima apsauga pagal autorių teisių, konkurencijos, augalų veislių ar kitus įstatymus.

Išradimo apsauga pasirinkus komercinės paslapties formą paranki dėl to, kad:

- ▶ tokiu būdu suteikiama neterminuota apsauga (patentas paprastai galioja 20 metų nuo patento paraiškos padavimo datos);
- ▶ nepatiriama jokių registracijos išlaidų (patentavimo atveju patiriamos išlaidos, sumokant paraiškos pateikimo mokesčius, dokumentų vertimo išlaidas, apmokant patentiniam patikėtiniui už suteiktas paslaugas, kiekvienais metais mokant patento palaikymo mokesčius);
- ▶ išradimas gali būti saugojamas nuo sutarties sudarymo momento (patento išdavimas paprastai užtrunka nuo 2 iki 5 metų, Lietuvoje po patento paraiškos pateikimo iki patento išdavimo datos suteikiama laikina teisinė apsauga, bet tokia galimybė numatyta visų valstybių nacionaliniuose teisės aktuose);
- ▶ išradėjas neturi pareigos viešai atskleisti išradimo ir registruoti jo valstybinėse įstaigose.

Be abejonės, būtina pabrėžti, kad komercinės paslapties apsauga yra žymiai silpnesnė nei patento, nes:

- ▶ jei komercinė paslaptimi saugomą objektą teisėtomis priemonėmis savarankiškai sukuria trečias asmuo ir patentuoja jį, tokia veikla negali būti traktuojama kaip neteisėti veiksmai;
- ▶ komercinė paslaptimi įslaptinta informacija gali būti iššifruota konkurentams iškonstruojant komercinė paslaptimi apsaugotą produktą ir išsiaiškinant jo konstrukcijos subtilybes ar technologijas, kuriomis paremtas produkto veikimas;
- ▶ vienam asmeniui pažeidus sutartį dėl komercinės paslapties, slapta informacija gali tapti prieinama visai visuomenei;
- ▶ komercinės paslapties apsauga yra veiksminga tik prieš neteisėtą jos įsigijimą, naudojimą ar atskleidimą.

Taigi labai svarbu kiekvienai įmonei ar išradėjui atlikti išsamią sąnaudų ir naudos analizę, įvertinti kiekvieno išradimo apsaugos būdo teigiamas ir neigiamas puses, nusprendžiant, kurį iš jų pasirinkti, siekiant maksimalios naudos iš savo inovacijų.

IŠRADIMAI. SĖKMĖS ISTORIJS

Draugiškas gamtai „Eco-friendly“ butelis

Pastaruoju metu vis daugiau naudojama plastiko žaliavos (PET). Kasmet Europoje išgaunama 50 mlrd. litrų vandens, kurio 84 % išpilstoma į plastikinius butelius. Plastikams tampa viena pagrindinių vizualinės taršos priemonių miškuose, paupiuose gatvėse, poilsiavietėse. Nors plastikas yra lengvas, tačiau dėl didelio savo tūrio didina atliekų kiekį ne tik buityje, bet ir transportuojant į sąvartynus, bei juos tvarkant. Didelis PET butelio tūris kelia problemas juos superkant ir transportuojant, atbaido vartotojus nuo jų surinkimo.

Plastikai kelia problemų ne tik tvarkant sąvartynus, bet ir juos deginant specialiose krosnyse. Sąvartynuose plastikai daugelį metų nesuyra (80–200 metų), užima daug vietos bei susidaro nepatogumų tvarkant sąvartynus, apsaugant gamtą ir žmonių sveikatą nuo plastiko taršos poveikio.

Suspaužiamo „Eco-friendly“ butelio idėjos gimimas jo sumanytojui ir išradėjui Mantui Dambrauskui (UAB „Eco-friendly bottle“) ir kilo stebint dabartinį PET plastiko vartojimą ir PET atliekų tvarkymo situaciją bei iš noro padėti gamtai, žmonėms ir jų sveikatai. „Išmetus tris tuščius 2 litrų PET butelius pilnai užpildome standartinį šiukšlių maišelį esantį mūsų namų šiukšliadėžėje, kurio kaina 0,30 Lt. Atitinkamai greitai užsipildo ir patys atliekų konteineriai, esantys prie mūsų namų. Pagal turimus statistinius duomenis Lietuvos Respublikoje PET (Polietileno tereftalato) atliekų per metus sukaupiama apie 15 tūkst. tonų“, – vardija statistinius duomenis išradimo autorius.

Suspaužiamas butelis „Eco-friendly“ skirtas vartotojams, pilstomos gėrimų pramonės gaminto-

jams, aplinkos saugotojams, atliekų tvarkytojams. Šio, pramoninės nuosavybės teisėmis apsaugoto, butelio tikslas – pakeisti daugumą plastikinių butelių į kompaktiškus, kuriuos panaudojus, prieš išmetant į atliekų konteinerį, galima suspausti, kad užimtų mažiau vietos.

Suspaužiamas „Eco-friendly“ butelis turi dugną, viršų su anga turiniui įpilti ir išpilti, dumplių formos šonines sienes su horizontaliomis dumplių klostėmis, kiekvienos iš kurių išorinė ketera yra suapvalinta, be to, butelyje yra priemonės, padarytos dumplių formos sienelėse, skirtos talpyklai palaikyti suspaustoje padėtyje. Butelio talpa gali būti nuo 200 ml iki 3 litrų.

„Manau, kad pradžioje pateiktas išlaidas būtų galima sumažinti mažiausiai 3 kartus, jeigu vietoje įprastų PET butelių būtų naudojami suspaužiami „Eco-friendly“ buteliai, atliekų tvarkymo kaštai vietoje

320 Lt sudarytų 106 ir mažiau litų už 1 toną. Šis butelis palies visą dabartinę atliekų tvarkymo sistemą – nuo vartotojo išmetančio atliekas savo namų šiukšliadėžėje iki atliekų tvarkytojų, bei atliekų perdurbėjų. Suspaužiamas „Eco-friendly“ butelis padės sutaupyti laiką, vietą šiukšlėms, pinigus šiukšlėms tvarkyti, mažinti užterštumą“, – paten tuoto išradimo privalumais neabejoja idėjos autorius Mantas Dambrauskas.

Patentuotas suspaužiamas „Eco-friendly“ butelis gali būti taikomas daugkartiniam naudojimui. Su vartojus butelio turinį, tuščią butelį galima pristatyti į PET taros supirktuvę. Iš supirktuvės butelis keliauja tiesiai pas pilstytoją, kuris butelį sterilizuoja, užpildo nauju turiniu ir aptraukia reklamine etikete (rankove).

Fotografijos iš autoriaus asmeninio archyvo

„Eco-friendly“ butelis – „žalesnė“ ir gamtai draugiška alternatyva esamiems plastikiniams buteliams

SUSPAUŽIAMO „ECO-FRIENDLY“ BUTELIO PRIVALUMAI Palyginus su Tradiciniu Plastikiniu

Patentuotas butelis yra suspaužiamas ir užsifikuojantis PET (plastikinis) butelis.

Gamybai naudojama nesudėtinga PET (plastikinių) butelių gaminimo technologija, todėl pagaminti suspaužiamą „Eco-friendly“ butelį yra nesudėtinga ir nebrangu.

Šis butelis spaudžiant sumažėja daugiau kaip penkis kartus ir išsilaiko suspaustas net veikiant smūgiui, todėl yra patogus pristatyti į supirkimo punktą.

Šis butelis yra patrauklus, suspaužiamas, draugiškas gamtai, ekonomiškias, kompaktiškas, patogus, perdurbamas ir gali būti naudojamas ne vieną kartą.

Tad galimybė naudoti šį butelį daug kartų, leidžia „aplenkti“:

1. plastiko perdurbėjus;
2. plastiko granulių gamintojus;
3. butelių ruošinių gamintojus;
4. plastikinių butelių gamintojus.

Visa tai – gamybos kaštų, žaliavos (plastiko, cheminių mišinių) taupymas ir gamtos tausojimas.

ATEITIES PLANAI

Patentavusi savo išradimą, įmonė UAB „Eco-friendly bottle“, ateityje sieks išnuomoti / parduoti „leidimus“ suspaužiamo butelio gamybai įmonėms, vykdančioms pilstomų gėrimų gamybą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje (šiuo metu planuojamas išradimo realizavimas Belgijos rinkoje). Taip pat įmonė turi tikslų atidaryti savo gėrimo (-ų) gamybos liniją bei išleisti savo gėrimą (-us) išpilstytus suspaužiamuose buteliuose.

Į pagalbą žvejams su pirmuoju pasaulyje išmaniuoju sonaru „Deeper“

Daugelį gyvenimo etapų šiandien palengvina ir pagerina išmanieji prietaisai, technologinės naujovės. Svarbu, kad naujovės ateitų iš patikimų kūrėjų rankų. Jauna ir ambicinga technologijų kompanija „Friday Lab“, kurdama naujoves savo darbe panaudoja geriausius pasaulio technologinius atradimus bei asmenines patirtis. Taip dirbant ir kuriant, užtikrinama, kad kiekvienas iš „Friday Lab“ komandos rankų iškeliavęs produktas turės ne tik unikalią technologiją, bet ir bus visapusiškai patogus vartotojui. Tad nenuostabu, kad „Friday Lab“ komanda viso pasaulio žvejams pasiūlė pirmąjį pasaulyje išmanųjį sonarą „Deeper“, veikiantį su išmaniuoju telefonu ar planšetiniu kompiuteriu. Jis skirtas tiek mėgėjams,

mi tuo, kad turi sonarą, kuris komunikuoja su atvaizdavimo įrenginiu bevielės komunikacijos būdu. Tad apibendrintai galima pasakyti, kad „Deeper“ yra būtinas kiekvienam aistringam žvejui, norinčiam, kad žvejyba būtų išmani – tuo tiki užsispyrusių, veržlių ir tikinčių savo produkto ateitimi kūrėjų komanda. Išmanusis sonaras, sukurtas ir mėgėjams, ir profesionaliems žvejams, veikiantis su mobiliisiais įrenginiais, planšetėmis ir išmaniaisiais telefonais, kurie palaiko „Android“ 2.2+ ir iOS 4.0+, 5.0+ operacines sistemas.

Minėta atvaizdavimo prietaiso programinė dalis yra pritaikyta ne tik vizualizuoti klišius, nurodant jų

valo ar kitokio lyno tvirtinimui skirtingame aukštyje, minėto sonaro masės centro atžvilgiu.

„Sėkmingą žvejybą sonaras užtikrina bet kurioje pasaulio vietoje esančiame sūraus ar gėlo vandens telkinyje – susiejus sonarą su turimu išmaniuoju įrenginiu, unikali technologija leidžia telefono ar planšetės ekrane parodyti sonaro sklaidžiamų bangų atspindimą vaizdą, pamatyti, koks vandens telkinio dugnas, kokia vandens temperatūra, bei žinoma, kur yra žuvies“, – prietaiso privalumus ir išskirtinumą pabrėžia idėjos sumanytojai.

Originalaus prietaiso kūrėjai neabejoja, kad patentavimas yra vienintelis patikimas būdas origina-

tiek profesionaliems žvejams. Idėją, gimusią žvejojant, įgyvendino puikūs savo srities specialistai: produktas turi unikalią dizainą ir ypatingą technologiją. Todėl buvo nutarta apsaugoti savo išradimą. 2012 metais įmonė „Friday Lab“ pateikė paraišką MITA dėl pramoninės nuosavybės teisių apsaugos. Buvo gautas finansavimas dėl patento pagal patentinės kooperacijos sutartį. **Žuvų iešiklio sistema** „Deeper“ pasižy-

gylį, dydį ir judėjimą, tačiau taip pat leidžia naudoti papildomą funkcionalumą, tokį kaip prieigą prie vaizdo kameros, skaitmeninių žemėlapių ir GPS, socialinių tinklų paskyrų, informacijos apie orus, kalendorių su žymėmis, informacijos apie mėnulio fazes ar kitos rūšies informacijos, kurią galima rasti internete. Abi programinės įrangos dalys turi atnaujinimo funkcionalumą. Taip pat minėtas sonaras turi keletą tvirtinimo elementų, skirtų žvejybinio

liems techniniams sprendimams apsaugoti. Įmonei „Friday Lab“ buvo svarbu apsaugoti savo išradimą ir dėl šio siekio jį komercinti. Kadangi potenciali produkto rinka buvo numatoma ne Lietuvoje, o daugiausia ES šalyse, JAV, Kanadoje bei Australijoje, todėl buvo svarbu apsaugoti idėją nuo galimo kopijavimo ir plagijavimo. Tad neabejotina, jog pramoninės nuosavybės teisėmis apsaugotas išmanusis sonaras „Deeper“, ras savo rinką ir klientą.

KĄ BŪTINA ŽINOTI APIE GAMINIO DIZAINO APSAUGĄ

Kodėl verta apsaugoti gaminio dizainą?

Gaminio dizainas – vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių gaminio sėkmę rinkoje. Išorinė gaminio išvaizda sąlygoja vartotojo sprendimą renkant konkretų gaminį, ji leidžia atriboti vieno gamintojo gaminamas prekes nuo kito gamintojo gaminamų prekių, todėl pabrėžtina svarba kiekvienai įmonei teisinėmis priemonėmis apsaugoti jos sukurtą dizainą.

Intelektinės nuosavybės teisės prasme dizainas apibrėžiamas kaip viso gaminio ar jo dalies vaizdas, sudarytas iš gaminio ir (arba) jo ornamentikos specifinių savybių – linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagos. Nors gaminio dizainas gali turėti techninių arba funkcinių ypatybių, dizainas, kaip intelektinės nuosavybės teisių saugomas objektas, yra susijęs tik su pagaminimo gaminio estetinėmis savybėmis, kurios yra atskirtos nuo bet kokių techninių ar funkcinių šio gaminio elementų.

Dizainas registruojamas ir saugomas, jeigu jis yra: Naujas, t. y. jeigu joks kitas tapatus dizainas iki paraiškos padavimo datos nebuvo prieinamas visuomenei.

Turi individualių savybių, t. y. informuotam vartotojui sudarytas bendras to dizaino įspūdis skiriasi nuo bet kokio kito dizaino, kuris tapo visuomenei prieinamas iki paraiškos padavimo datos, jam sudaryto bendro įspūdžio.

Asmuo teisės aktų nustatyta tvarka įregistruodamas dizainą įgyja išimtinės teises užkirsti kelią kitiems asmenims šį dizainą neteisėtai kopijuoti ar imituoti. Išimtinė teisė apima teisę neleisti kitiems asmenims gaminti, siūlyti parduoti, importuoti, eksportuoti arba parduoti bet kokius gaminius, kurių dizainas yra įregistruotas arba kuriam įregistruoti yra pateiktos paraiškos. Dizaino registracija svarbi įmonei ne tik apsaugant nuo nesąžiningų konkurentų, bet dizainas gali padidinti įmonės ir jos gaminių komercinę vertę, saugomos teisės į dizainą gali būti licencijuojamos (arba perduodamos) kitiems asmenimis už mokesčių (suteikdama licencijas naudotis teisėmis į konkretų dizainą įmonė gali įeiti į rinkas, į kurias ji negali lengvai pateikti savo gaminių). Pastebėtina, kad dizaino apsauga yra teritorinė, t. y. kad dizaino apsauga paprastai apsiriboja šalimi arba regionu, kuriame įmonė įregistravo savo dizainą.

Kokia būna dizaino apsauga?

Dizainas gali būti apsaugotas trimis lygmenimis:

1. Nacionaliniu – paraiška pateikiama atskirai kiekvienos šalies, kuriose pageidaujama dizaino apsaugos, nacionalinėms dizainus registruojančioms institucijoms (Lietuvoje – Valstybiniam patentų biurui).

2. Regioniniu – jei įmonę domina grupė šalių, kurios yra regioninių susitarimų, suteikiančių galimybę įregistruoti dizainus daugiau nei vienoje šalyje, narės, tuomet įmonė gali apsvarstyti galimybę pateikti vieną paraišką atitinkamoje regioninėje dizainus registruojančioje tarnyboje (pavyzdžiui, Vidaus rinkos derinimo tarnyboje (OHIM) registruotas dizainas saugomas visose Europos Sąjungos valstybės narėse).

3. Tarptautiniu – įmonės, kurios pageidauja įregistruoti savo dizainus tarptautiniu mastu keliose šalyse, gali registruoti savo pramoninius dizainus Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijoje (WIPO). Pareiškėjas iš valstybės, kuri yra Hagos susitarimo narė, gali pateikti vieną tarptautinę paraišką WIPO dėl dizaino registracijos. Įregistravus dizainą pagal šią procedūrą, jis gali būti saugomas pareiškėjo pasirinktose šalyse, kurios yra Hagos susitarimo narės.

Įregistruoto dizaino apsaugos trukmė įvairiose šalyse skiriasi, tačiau paprastai ji yra mažiausiai 10 metų, nors dažnai ji gali būti ilgesnė, pavyzdžiui, 14 metų apsauga taikoma dizaino patentams JAV, iki 25 metų apsauga taikoma Bendrijos dizainui. Daugelyje šalių teisių į dizainą turėtojai privalo pratęsti dizaino apsaugą po penkerių metų. Lietuvoje pradinis dizaino registracijos galiojimo terminas yra 5 metai nuo paraiškos padavimo dienos. Pasibaigus šiam terminui, dizaino registracijos galiojimas gali būti pratęstas dar keturis kartus po 5 metus iki 25 metų, skaičiuojant nuo paraiškos padavimo dienos.

GAMINIO DIZAINAS. SĖKMĖS ISTORIJA

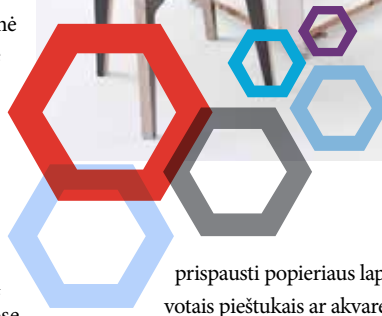
Molbertas „LOTOS“ – inovatyvi edukacinė priemonė vaikams

UAB „INNOLAB LT“ pasinaudojo MITA administruojama priemone pramoninei nuosavybei apsaugoti ir įgijo Bendrijos dizaino registravimo liudijimą sukurtam inovatyviam kūrinii – molbertui „LOTOS“. Įmonė nuo pat savo veiklos pradžios orientuojasi į idėjų inovacijas, verslo vystymo paslaugų teikimą. Tad atsižvelgdama į savo turimą praktinę patirtį, neabejojama, kad kiekviena įmonė turėtų apsaugoti savo išradimus, jų dizainą nuo konkurentų-gamintojų prieš pradėdama savo idėjų praktinį realizavimą – gamybą ir prekybą Lietuvoje ar užsienio šalyse.

Pirma šios įmonės gimusi idėja, perėjusi dizaino, projektavimo ir technologinio sprendimo ieškojimo etapus, buvo realizuota – edukacinė inovatyvi priemonė „Šviesos stalas / dėžutė“, skirta ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams. Taip rinkoje gimė naujas prekinis ženklas „LUMUS“. O vėliau prie „LUMUS“ ženklo prisijungė ir dar viena edukacinė priemonė – molbertas „LOTOS“, kurio dizainą buvo nuspręsta ir apsaugoti. Dizainą šiam gaminiui kūrė ir konstravo dizainerė Ainė Petrułaitytė.

Molbertas „LOTOS“ buvo kuriamas atsižvelgiant į ugdymo įstaigas, ypatingą dėmesį skiriant jo maksimaliam pritaikomumui mažose erdvėse, vertinant tai, kad mažiesiems kūrėjams ir jų pedagogams, reikalingas maksimalus ugdymo priemonės funkcionalumas ir efektyvus patalpų panaudojimas. Molberto „LOTOS“ funkcionalumas ir išskirtinumas:

- ▶ Lengvai transformuojasi iš paprastos stumdomos spintelės, į keturių darbo vietų molbertą.
- ▶ Keturi atlenkiami „LOTOS“ „lapai“ iš abiejų pusių padengti specialiais juodais dažais, ant kurių galima piešti, rašyti kreida. Taip pat galima

prispauti popieriaus lapą piešimui spalvotais pieštukais ar akvarele.

- ▶ Vienu metu, netrukdam vieni kitiems, prie jo gali dirbti net keturi vaikai.
- ▶ Atlikus kūrybinius darbelius molbertas „LOTOS“ susilanksto ir tarnauja kaip spintelė, kurioje galima laikyti visus piešimo reikmenis, o ant jos sienelių galima eksponuoti jaunųjų menininkų piešinius.
- ▶ Mobilūs – lengvai besisukantys guminiai ratukai, leidžia lengvai perstumti „LOTOS“ iš vienos vietos į kitą.

Keturi, lengvai uždedamos ir nuimamos pieštukinės kiekvienam, kairiarankiui ar dešiniarankiui, visada po ranka.

„Genialumas slypi paprastume, ar ne taip Einšteinas sakė? Molberto dizainas yra paprastas, nesudėtingas ir tuo pat metu išradingas savo funkcionalumu. Būtent dėl šios priežasties ilgai tobulintą gaminio dizainą ir norėjome apsaugoti nuo plagijavimo. Dėka pramoninės nuosavybės teisių apsaugos priemonės, turime galimybę garsiai ir drąsiai visiems pasakoti kokį daugiavfunkcinį daiktą sukūrėme, nesibaiminant, kad kas nors pavogs idėją iš po nosies.“

INNOLAB^{LT}

UAB „INNOLAB LT“ / Vadovė Justina Lukšaitė

Mob. 8 655 66 303 / Kęstučio g. 41A / D. Poškos g. 23 / LT-08123 Vilnius, Lietuva

El. paštas info@innolab.lt / www.innolab.lt

Naujienlaiškis yra leidžiamas pagal MITA vykdomą projektą „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“

Mokslu, inovacijų ir technologijų agentūra

A. Goštauto g. 12-219, LT-01108 Vilnius

Tel. (8 5) 264 4708

Faks. (8 5) 231 2292

El. p. info@mita.lt

www.mita.lt